

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Sydän-Suomen jätelautakunnan näkemyksen mukaan jätehuollon toimialalla ehdotus ei edistä hallituksen tavoitetta sidosyksiköiden tarkoituksenmukaisesta hyödyntämisestä. Tavoite kilpailun lisääntymisestä ei jätehuoltoalalla toteudu.

Jätehuollon palveluiden toteuttaminen on lakisääteistä ja näiden palveluiden tuottaminen kunnissa vaarantuu tämän esityksen vuoksi. Myös jätehuollon järjestämiskustannukset kasvavat ja nykyisellä toimintamallilla saavutetut hyödyt erityisesti pienissä kunnissa häviävät kustannusten noustessa. Jätehuollon järjestämisvelvoitteiden toteuttamista varten on alun perin perustettu kuntaomisteisia jäteyhtiöitä, jotka ovat pystyneet vastaamaan jätehuollon järjestämiselle vaadittaviin vaatimuksiin. Pienten kuntien on erittäin haastavaa muutoin nämä palvelut järjestämään laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Näitä pieniä 1000–5000 asukkaan kuntia on meidänkin toimialueellamme kahdeksan. Vain yhdessä kunnassa on yli 10 000 asukasta ja vain kolmessa suurimmassa kunnassa alueellamme on mitään mahdollisuuksia järjestää tämä palvelu itsenäisesti siten, että kustannukset ja palvelun laatu pystytään säilyttämään kohtuullisena. Koska jätehuolto rahoitetaan jätelain § 79 mukaisesti jätemaksuilla, vaikuttavat nämä muutokset siten suoraan asiakkaan jätemaksujen suuruuteen ja tässä on selkeä vaikutus volyyymillä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Vähimmäisomistusosuuden rajaaminen on Sydän-Suomen jätelautakunnan mielestä ongelmallinen jätehuoltoalalla. Jätehuollon järjestämisessä on jätelailla ohjattu kokonaisuuksiin, jossa erityisesti pienten kuntien kohdalla saavutetaan suuria hyötyjä siitä, että toimialue on suurempi. Kuntien omistusosuudet jäteyhtiössä on jaettu asukasmäärän perusteella ja on siten oikeudenmukainen. Meidän toimialueellamme kaikilla kunnilla on mahdollisuus vaikuttaa äänellään jätelautakunnassa. Emmekä siten ole jätehuollossa kokeneet alle 10 % omistusosuuksissa ongelmaa vaikuttamismahdollisuuksissa. Päinvastoin nämä omistajat ovat niitä, jotka tästä nykyisestä jätehuollon järjestämistavasta ovat hyötynneet eniten. Juuri näiden pienten kuntien resurssit järjestää omatoimisesti jätehuoltonsa ovat huonot ja esityksen mukaisen muutoksen haitat koskettavat eniten juuri näitä kuntia. Näille kunnille jätehuollon järjestäminen tulee olemaan suuri haaste, koska jätelain vaatimusten mukaisesti toteutettava jätehuollon järjestäminen ei välttämättä onnistu resurssien riittämättömyyden vuoksi. Esitys ei siis ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella on 12 kuntaa, joista tuo 10 % omistusosuus toteutuu tällä hetkellä vain kolmessa. Yhdeksässä kunnassa omistusosuus on alle tuon vähimmäisomistusosuuden. Esitetty muutos aiheuttaa sen, että alueemme jäteyhtiön ja lautakunnan osakkuudet tulee pohtia uudelleen. Tästä aiheutuu suuri määrä epäselviä kysymyksiä ja suuri hallinnollinen taakka kaikille. Jäteviranomaisia tulee lisää ainakin yksi, ehkä useita. Tämä lisää kustannuksia, mikä vaikuttaa suoraan myös jätemaksujen suuruuteen. Tällä hetkellä jätehuollon viranomaistyö toteutetaan näissä 12 kunnassa kolmen osa-aikaisen työntekijän toimesta. Tällä henkilöstömäärällä ei muutoksen jälkeen tehtävien toteuttaminen onnistu, erityisesti jos jätehuollon järjestämisvelvollisuus palautuu pieniin peruskuntiin. Tällöin joka kunta tarvitsee oman viranomaisen tai sitten tulee perustaa toinen jäteyhtiö ja jätehuoltoviranomainen tälle alueelle. Nämä uudelleenjärjestelyt aiheuttavat runsaasti työtä ja osaavan henkilökunnan saaminen tällä alueella on myös haastavaa.

Tämä muutos heikentää jätehuollon toimintaympäristöä monessa mielessä ja vaikuttaa negatiivisesti myös mm. kierrätystavoitteiden saavuttamiseen ja jätehuollon kehittämiseen. Asiat jäävät siten

muutoksen toteuttamisen ajaksi lähes koko maassa ikään kuin remissioon, koska ei kehittämislle ole aikaa ja tuskin kuntapäätäjillä tahtotilaakaan, kun tulevaisuus on epävarma.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Sydän-Suomen jätelautakunta ei näe hyötyjä, mitä tällä muutoksella voisi saavuttaa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutokseen tarvitaan?

Siirtymäaika 2,5 vuotta jätehuollolle ei ole riittävä.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Jätehuoltoviranomaistehtävien uudelleen järjestämisestä aiheutuu kunnille runsaasti työtä.

Jäsenkunnista ainakin osa joutuu joko järjestämään jätehuollon joko itsenäisenä kuntana tai sitten osa kunnista voi perustaa uuden jätelaitoksen. Jätehuoltovastuun uudelleen järjestämiseen kuuluu mm. henkilöstön palkkaaminen, kilpailutukset, jätteenkäsittelyn järjestäminen, organisointi ja luvat. Lisäksi esimerkiksi meidän toimialueellamme on alkamassa tänä vuonna uusia urakkasopimuksia, joissa on sopimusaika pidempi kuin tämä siirtymäaika. Sopimusten purkamisesta aiheutuu varmasti myös oikeuskäsittelyjä. Näihin kaikkiin toimiin voi mennä useita vuosia, joten esitetty 2,5 vuoden siirtymäaika on aivan liian lyhyt.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistususuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Jätehuolto tulisi rajata tämän sidosyksikkösäätelyn ulkopuolelle. Muutoksesta aiheutuu haittoja huomattavan paljon, eikä siinä ole havaittu omistususuuksiin liittyviä määräysvaltahaasteita, joihin tällä hankintalain uudistuksella on tarkoitus puuttua.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Jätehuolto tulee olla turvattu kaikkina aikoina ja kaikissa tilanteissa. Tämän jätehuoltoon kohdistuva vähimmäisomistussuuden rajaaminen vaarantaa huoltovarmuuden.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Rämänen Heli
Saarijärven kaupunki/Sydän-Suomen jätelautakunta